

FÖRUTREDNING AV MAT- OCH STÄDTJÄNSTER I ÖSTERBOTTENS VÄLFÄRDSOMRÅDE

1 SYFTE MED UPPDRAGET

Syftet med uppdraget är att som stöd för beslutsfattandet göra en förutredning av om det lönar sig att köpa mat- och städtjänster av in house-bolag eller konkurrensutsatta verksamheten. En väsentlig faktor i beslutsfattandet är att bedöma vilken kostnadsnivå som kan uppnås genom konkurrensutsättning.

Ledningens begäran var att granska tre olika modeller: 1) fortsätta med tre in house-bolag 2) koncentrera verksamheten till ett in house-bolag 3) upphandla tjänsterna via konkurrensutsättning. Dessutom görs en konsekvensbedömning för in house-bolagen och deras personal.

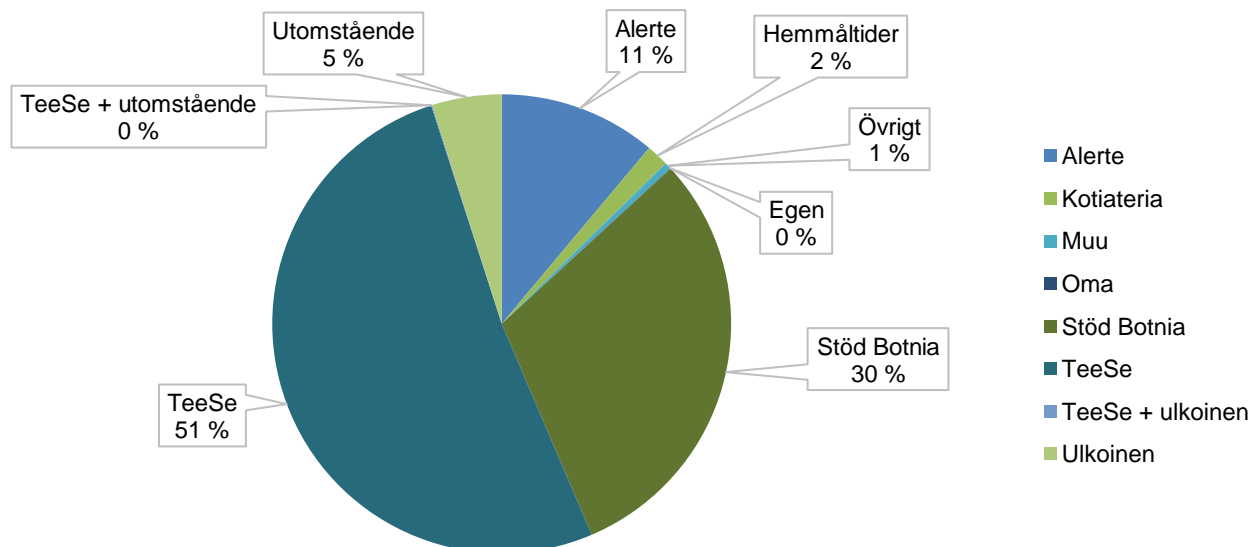
Därtill strävar man efter att ta fram enhetliga tjänstedefinitioner och identifiera hyreskostnaderna för de tillredningskök som behövs.

För att kunna bedöma utfallet av en konkurrensutsättning bör man först fastställa potentiella leverantörer.

2 MATTJÄNSTER

2.1 Kostnadsöversikt

Bolagens andel av mattjänsterna, %

TeeSes andel av mattjänsterna är strax över hälften i hela välfärdsområdet. Stöd Botnias andel uppgår till 30 %, Alertes till 11 % och utomstående aktörers till 5 %. Måltiderna som transporteras

hem (hemmåltiderna) utgör ungefär 2 % av kostnaderna för mattjänsterna. De totala kostnaderna för mattjänsterna år 2023 framgår av figur 22. Kostnaderna uppgår till nästan 20 652 000 euro.

Ruokapalveluiden hinta 2023, Pohjanmaan hyvinvointialue

Palvelu	Hinta, €
Ruokapalvelut	18 459 236
Välitystuotteet	1 521 698
Kuljetukset	671 052
Yhteensä	20 651 986

Mattjänsternas pris (exklusive moms), baserat på Österbottens välfärdsområdes uppgifter från år 2023.

2.2 Bedömning av bolagens konkurrenskraft

Marknadspriset för mattjänsterna har beräknats utifrån fyra konkurrensutsättningar. Priset per enhet är affärshemligheter, men en uppskattning av prisnivån fås genom att sätta in in house-bolagens priser i en anbudsjämförelse. Jämförelseobjekten är konkurrensutsättningar i Västra Nyland, Kajanaland, Kronoby och Norra Österbottens välfärdsområde.

2.3 Kostnadseffekter

Jämförelseuppgifterna för 2023 års kostnader är budgeten för år 2024 samt de faktiska kostnaderna för sju månader utökat till årsnivå. Konkurrensutsättningskostnaderna har beräknats genom att jämföra det nuvarande priset per enhet med det utifrån konkurrensutsättningen uppskattade priset per enhet. Som jämförelsepris tillämpas snittpriset från de aktörer som kom på andra och tredje plats i Västra Nylands konkurrensutsättning. Å andra sidan var priset för mattjänsterna i Kajanaland av samma klass som konkurrensutsättningen i Västra Nyland. Det här indikerar att det vinnande marknadspriset kan vara lägre än indikationen i tabellen nedan.

Jämförelsepriset för hemmåltiderna har beräknats utifrån konkurrensutsättningen i Västra Nyland (3–4 anbud). Sedan september 2024 har hemmåltiderna levererats kalla, vilket minskar kostnaderna i tillredningen och transporten. Den potentiella inbesparingen för hemmåltiderna ligger ändå i miljonklassen.

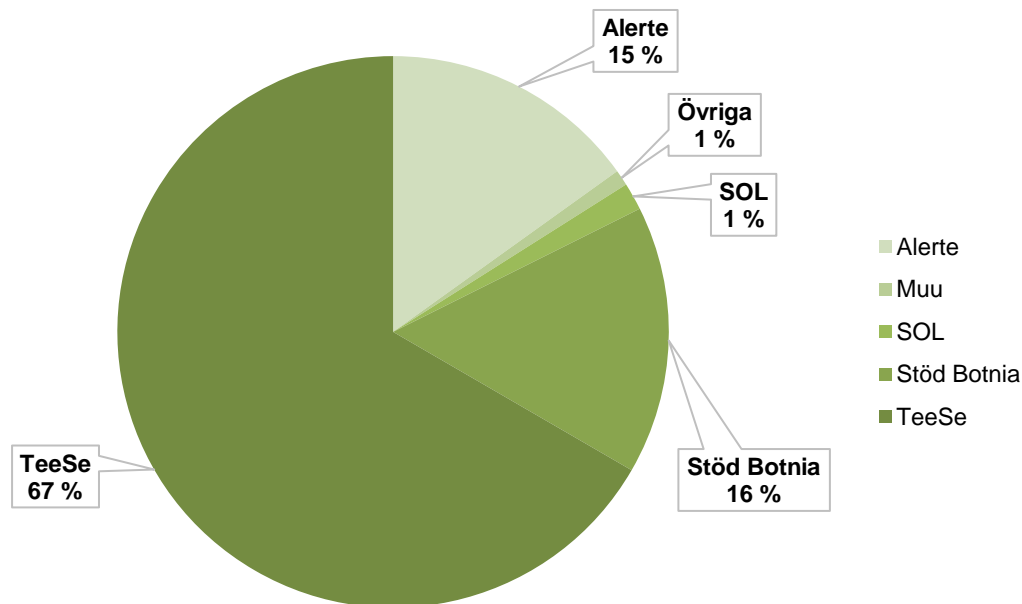
Inom mattjänsterna uppskattar man att uppnå en inbesparing om 20 % av de faktiska kostnaderna år 2024, det vill säga ungefär 3,6 miljoner euro.

3 STÄDTJÄNSTER

3.1 Kostnadsöversikt

TeeSe är med en andel på till och med 70 % den klart största producenten av städtjänster i Österbottens välfärdsområde. Alerte är den näst största städtjänstproducenten med en andel på 16 % och Stöd Botnia den minsta med en andel på 14 % sett till kostnaderna. Figur 4 beskriver tidsperioden 1.1.2024–31.5.2024.

Andel av städtjänsterna, %

De faktiska kostnaderna för städtjänsterna fördelas enligt följande:

Siivous	Tot 2023 (kaikki)	TA 2024 (kaikki)
Städ	Bokslut 2023 (alla)	Budget 2024 (alla)
HEBO as / bo	-3 709 786	-3 222 150
HEBO muut / andra	-346 348	-307 200
SAIR vuodeos / bäddavd	-8 683 062	-7 606 091
SAIR muut / andra		
SOTE	-2 624 286	-2 338 000
REHAB	-887 793	-777 400
PSOS	-1 162 947	-1 068 100
PELA	-159 992	-144 900
RESURS	-145 301	-98 600
HALL	-539 740	-1 366 000
	-18 259 256	-16 928 441

Kostnaderna i tabellen beskriver köp av städtjänster. Vårdområdet har också en viss egen produktion på boendeenheter och dagverksamhet för personer med funktionsnedsättning.

3.2 Bedömning av bolagens konkurrenskraft

Marknadspriset för städtjänsterna har beräknats utifrån flera konkurrensutsättningar. Prisen per enhet är affärshemligheter, men utifrån det totala priset för städningen går det att räkna ut prisindikationer i euro/kvadratmeter/månad. För varje utrymme ges då en grov uppskattning av städfrekvensen, som används för att prioritera objekten som ska städas.

Jämförelsematerialet utgörs av flera olika konkurrensutsättningar: Norra Österbottens välfärdsområde, Kronoby, Kajanaland och Mellersta Österbottens välfärdsområde. I städhelheten i Kajanaland och Mellersta Österbottens välfärdsområde ingick också centralsjukhus.

3.3 Kostnadseffekter

I den sammanfattande tabellen har man granskat kostnaderna utifrån bokföringen. Den första kolumnen visar kostnaderna för varje kostnadsställes städtjänst enligt bokslutet för år 2023. Grundtabellen har tillställts av chefen för stödtjänster. Följande kolumn visar samma kostnadsställens budget för år 2024. I konkurrensutsättningsindikationen har man utifrån kostnadsställens städfrekvens uppskattat ett indikativt pris per kvadratmeter, i beräkningarna ingår också tilläggskostnader som beräknats för underhåll som hänför sig till mattjänster, bäddar samt övrigt underhåll. I värderingen har man fördelat de kvadratmetrar som finns enligt registret över utrymmen mellan verksamhetsområdena.

En av de största osäkerhetsfaktorerna för reliabiliteten i uppgifterna är städkostnaderna för centralsjukhusets allmänna utrymmen. Andra felaktigheter har också identifierats och sannolikt finns det också andra felaktigheter som inte har identifierats.

Eftersom uppgifterna innehåller oklarheter och beräkningen baseras på grovt kalkylerade koefficienter, så kan ett inbesparingsmål om 30 % ställas upp för utfallsprognosen för år 2024, vilket innebär 4,8 miljoner euro.

4 MARKNADSDIALOGER

Femton bolag har deltagit i marknadsdialogerna. Dessutom har två presentationstillfällen ordnats för företagorganisationer.

5 GRANSKNING AV ORGANISERINGSALTERNATIV

5.1 Verksamhetseffektivering oberoende av organisationslösning

Mattjänsterna kan effektiveras genom strukturella ändringar i köksnätet genom att ändra tillredningskök till servicekök. Ett annat sätt att minska kostnaderna är att ändra personaldimensioneringen inom mattjänsterna och centralsjukhusets interna logistik.

Städtjänsterna kan utvecklas genom att ändra på personaldimensioneringen och genom att utveckla en multitjänst för servicekök, varvid anstaltsvården kunde ta över den verksamhet som bedrivs vid servicekök exempelvis under veckoslut.

Med dessa åtgärder kunde man grovt uppskattat uppnå en inbesparing på cirka 10 %, med betoning på mattjänsterna. Om personaldimensioneringen ändras får det till följd att personalstyrkan minskar. Inbesparingspotentialen uppgår till totalt 3,6 miljoner euro. Det är ändå oklart huruvida förändringen förverkligas.

Den avtalshantering och kvalitetskontroll som hänför sig till de upphandlade tjänsterna måste skötas oberoende av organisationslösning.

5.2 Tre inhouse-bolag

Om man fortsätter med tre inhouse-bolag kommer den nuvarande strukturen att kvarstå. Men kan också tänka sig en ändring i de regionala ansvarerna, t.ex. så att verksamheten i Pedersöre och Vörå överförs från Stöd Botnia till Alerte. Dessutom kunde man överväga att köpa hemtjänstmåltider av privata producenter.

De inbesparingar som effektiveringen av verksamheten för med sig kunde uppnås i slutet av år 2025.

5.3 Ett inhouse-bolag – något av de nuvarande bolagen

Ett inhouse-bolag kan ur välfärdsområdets perspektiv bildas genom att använda sig av något av de nuvarande bolagen, där man genom överlåtelse av rörelse överför verksamhet, personal och utrustning till deras balansvärde från de övriga två bolagen. Då skulle bolaget ha en fungerande förvaltning samt system och immaterialrättigheter klara. Välfärdsområdets aktieinnehav borde ökas till en nivå som motsvarar bolagets faktureringsandel. En överlåtelse av rörelse tar cirka ett år i anspråk, varefter verksamheten kunde börja utvecklas. Det här innebär att resultatet av utvecklingsarbetet kunde uppnås i slutet av år 2026.

Om det valda bolaget blir Teese så betyder det för Stöd Botnias del att verksamheten upphör och att cirka 116 personer överförs till Teese genom överlåtelse av rörelse. I fråga om Alerte minskar omsättningen med 25 % och cirka 50–65 personer överförs till Teese genom överlåtelse av rörelse. Affärsvärdet för verksamheten i de båda bolagen är 0, medan man för utrustningen betalar ett balansvärde.

5.4 Konkurrensutsättning av helheten

Genom konkurrensutsättning får man ett marknadspris för helheten med tillägg av de kostnader som överlåtelsen av rörelsen förorsakar under det första året. Därefter ligger kostnaderna på den eftersträlvade nivån. Serviceproducenten ordnar med undantag av effektiveringen av verksamheten centralsjukhusets interna logistik. De bästa producenterna använder sig också av multitjänstmodeller. Välfärdsområdet kan fokusera sig på att utveckla verksamheten.

I mattjänsterna uppnås en inbesparing på cirka 20 %, medan man i städ- och anstaltsvårdstjänsterna uppnår en inbesparing på cirka 30 %, vilket totalt utgör en inbesparing på 8,5 miljoner euro. Inbesparingarna uppnås 9 månader efter att avtalet trätt i kraft, dvs. i slutet av år 2026.

När det gäller bolagen, så upphör Stöd Botnias verksamhet och 116 personer överförs till serviceproducenten. I fråga om Teese minskar omsättningen med 41 % och cirka 300 personer överförs genom överlåtelse av rörelse. I fråga om Alerte minskar omsättningen med 25 % och cirka 50–65 personer överförs genom överlåtelse av rörelse.

Genom överlåtelse av rörelse överförs personalen till serviceproducenterna som s.k. gamla arbetstagare med nuvarande kollektivavtal. När avtalet trätt i kraft för serviceproducenten samarbetsförhandlingar med den överförda personalen, varefter det antal anställda som överskrider behovsdimensioneringen sägs upp. När det nuvarande kollektivavtalet löper ut byter arbetsgivaren till det kollektivavtal som används i företaget.

5.5 Partiell konkurrensutsättning

Vid en partiell konkurrensutsättning konkurrensutsätts hemtjänstmåltiderna och städ-/anstaltsvårdstjänsterna. Städtjänstmarknaden är synnerligen konkurrerad och genom att utveckla den egna verksamheten uppnår man inte ett marknadspris inom städtjänsterna.

Inbesparingarna för städtjänsterna blir 4,9 miljoner euro och för hemtjänstmåltiderna cirka 0,5 miljoner euro. Genom överlåtelse av rörelse överförs cirka 316 personer.

5.6 Konkurrensutsättning av städ- och mattjänster utanför Vasa

Ur ett beredskap perspektiv är alternativet att behålla mattjänsterna i Vasaregionen i egen regi. I detta fall kommer även personalen vid näringscentralen att vara egen personal i en utvidgad organisation.

Besparingen är 1,6 miljoner mindre än vid en total konkurrensutsättning. I detta fall förväntas också en besparing på 10% i näringscentralens verksamhet i Vasa, men marknadspriset kommer inte att nås.

5.7 Överföra tjänster till egen produktion

Att ta tjänsterna över till egen produktion kommer inte att vara billigare än inhouse-produktion på grund av kollektivavtalet. Marknadspriserna är fortfarande billigare än den inhouse- produktionen. I synnerhet i städtjänster är en mycket konkurrensutsatt marknad.

En annan faktor som försvårar den egen produktion är avsaknaden av kost- och städdatasystem och administrativa strukturer för egen produktion av stödtjänster. Till exempel inom städtjänsterna i Vasaregionen skulle cirka 200 personer överföras till välfärdsområdet.

5.8 Jämförelse av alternativ

	Kolme inhouse-yhtiötä	Yksi inhouse-yhtiö - nykyinen	Kilpailuttaminen kokonaisuutena	Kilpailuttaminen vain siivous	Kilpailuttaminen, Vaasan ruoka inhouse
Säästöt€	3,6	3,6	8,5	5,4	6,9
Säästöjen toteutuminen	2025 loppu	2026 loppu	2026 loppu	2026 loppu	2026 loppu
Liikkeenluovutus henkilömäärä		0 166-181	466-481	316	423
Plussat	vähän muutoksia	yhtenäiset palvelut	suurimmat säästöt	vähemmän riskejä kuin kokonaisuutena ei saada ehkä	toiseksi suurimmat säästöt
Miinukset	muuttuuko toiminta	muuttuuko toiminta	keittiöverkoston muutoksessa epävarmuuksia	kaikkein edullisinta kustannustasoa	keittiöverkoston muutoksessa epävarmuuksia

6 RISKHANTERING

I rapporten har även potentiella risker setts över. I den första helheten granskas risken i ett läge där verksamheten överförs från inhouse-bolagen till en utomstående serviceproducent eller till ett inhouse-bolag. De flesta marknadsoperatörer har erfarenhet av en dylik verksamhet. En plan för hur övertagningen ska ske kan ställas som ett kvalitetskriterium i samband med konkurrensutsättningen.

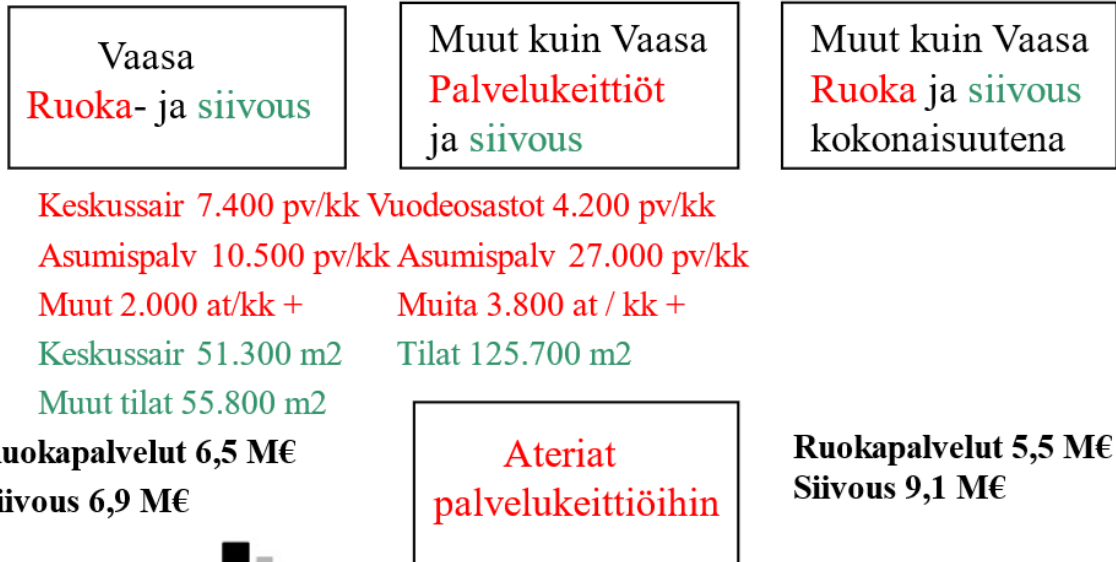
I den andra riskhelheten granskas hanteringen av verksamhetskostnaderna- och kvaliteten under avtalsperioden. Det här omfattar avdelningarnas/enheternas belåtenhet med servicen, välfärdsområdets kvalitetskontroll samt hur kostnaderna kan allokeras på rätt nivå till rätt kostnadsplatser och hur kostnaderna kan hanteras tillsammans med leverantörerna. Det här är något som inte är bra ens i den nuvarande verksamheten.

Bägge risk kan påverkas genom objektsbeskrivningarna i konkurrensutsättningsmaterialet och genom formuleringar i anbudsfrågan.

7 KONKURRENSUTSÄTTNING

Hankintakokonaisuudet

Vaihtoehtoiset tarjoukset

I konkurrensutsättningsalternativet konkurrensutsätts hemtjänstmåltiderna separat. Därefter konkurrensutsätts tjänsterna i Vasa i sin helhet medan de övriga områden förutom Vasa konkurrensutsätts på basis av två alternativa värdekedjemodeller. Siffrorna i bilden beskriver volymen av upphandlingshelheten i euro.